

Når udtalelsen foreligger, vil Justitsministeriet vende tilbage til spørgsmålet.

Spm. nr. S 2496

Til justitsministeren (30/6 99) af:

Kim Behnke (FP):

»Vil ministeren udarbejde en juridisk vurdering af, hvorvidt grundlovens § 73 har forrang for byfornyelsesloven, hvis de to love er i konflikt med hinanden?«

Begrundelse

Grundloven er i sin § 73 præcis omkring ejendomsrettens ukrænkelighed.

Dersom man alligevel skal afgive ejendom, da skal det ske mod fuld erstatning.

Byfornyelsesloven er brugt som hjemmel i forbindelse med byfornyelse af Pommernsgadekarreén på Amager. Håndværkets Byfornylsesselskab er forretningsfører for Københavns kommune i byfornyelsessagen. Det er meddelt samtlige andelsboligforeninger, ejerlejlighedsforeninger og ejere af udlejningsejendomme, at Københavns kommune i henhold til byfornyelsesloven agter at inddrage 2/3 af samtlige ejendommers grundareal til fælles formål. Det problematiske er, at der ikke ydes nogen form for erstatning for denne afståelse af betydelige arealer.

Hvis grundlovens § 73 skal have nogen relevans, må de berørte ejere enten have mulighed for at modsætte sig projektet og modsætte sig at afstå arealerne, eller også må der ydes fuld erstatning til ejerne, når de skal afstå arealer.

Svar (12/7 99)

Justitsministeren (Frank Jensen):

I begrundelsen for spørgsmålet er der henvist til en sag om inddragelse af arealer i medfør af byfornyelsesloven.

Justitsministeriet finder ikke at burde udtale sig om byfornyelsesloven, der henhører under By- og Boligministeriet.

Om grundlovens § 73 og bestemmelsens forhold til anden lovgivning kan mere generelt oplyses følgende:

1. Grundlovens § 73, stk. 1, har denne ordlyd:
»§ 73. Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå fra sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.«

Spørgsmålet om, hvorvidt et indgreb i en rettighed har karakter af ekspropriation (afståelse) efter grundlovens § 73, er indgående behandlet i den statsretlige teori.

Heraf fremgår det, at ikke enhver regulering i forhold til en rettighed, som er beskyttet af grundlovens § 73, udgør ekspropriation.

Det er således almindeligt antaget, at lovgivningsmagten - uden at der foreligger ekspropriation - kan regulere udøvelsen af de rettigheder, der er beskyttet af § 73, idet lovgivningsmagten kan opstille almindelige regler om begrænsning af borgernes handlefrihed og i deres råden over, hvad de ejer.

Det er i den forfatningsretlige litteratur og praksis almindeligt antaget, at afgørelsen af, om et indgreb har karakter af ekspropriation, må bero på et samlet skøn over indgrebets beskaffenhed.

Som momenter, der må tillægges betydning ved udøvelsen af dette skøn, peges navnlig på indgrebets formål, i hvilken grad indgrebet i ejendomsretten er generelt eller konkret, herunder om det rammer mange eller få ejere, indgrebets intensitet, om indgrebet angår en aktuel eller kun en fremtidig råden, samt om indgrebet går ud på at overføre ejendomsret fra en hidtidig ejer til en ny eller på en tilintetgørelse af ejendomsretten.

2. Som anført fastsætter grundlovens § 73, stk. 1, at ekspropriation kun kan ske med hjemmel i lov (»ifølge lov«). Indeholder en lov ikke fornøden hjemmel til indgreb af ekspropriativ karakter, er grundlovens § 73 derfor til hinder for, at et sådant indgreb foretages - også selv om der betales erstatning.

Indeholder en lov hjemmel til et indgreb, der har karakter af ekspropriation, følger det af grundlovens § 73, stk. 1, at vedkommende vil have ret til fuldstændig erstatning. Dette gælder, selv om den pågældende lov ikke indeholder en bestemmelse om ydelse af erstatning.

Der kan herved henvises til Orla Friis Jensen, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer, 1. udg. (1999), side 385 f, hvor det bl.a. er anført:

»Grundlovens erstatningsbestemmelse er umiddelbart anvendelig, hvor loven ikke indeholder erstatningsbestemmelser, f.eks. hvor en ekspropriationslov indskrænker sig til at give